

Terörün Kadınlar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Pınar POLAT

Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Sosyal Hizmet Prog. Yüksek Lisans Öğrencisi
pinarpolat_2442@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-2589-3952

Özet

Toplumsal yapıdaki siyasi güven ortamını bozmayı amaç edinen terör eylemleri, kişilerde sosyal, psikolojik, ekonomik vb., tüm sistemleri olumsuz etkilemektedir. Bu eylemleri doğrudan yaşayanların sistemlerinde oluşan yıkıcı etkiler, eylemlerin medyada uzun süre yer etmesiyle kronikleşmektedir. Bu çalışmanın amacı, toplumsal şiddetin bir türü olan ve tanımı konusunda uzlaşa sağlanamamış bir kavram olarak terörün yıkıcı etkilerini ortaya koymaktır. Amacın gerçekleştirilmesi için öncelikle terörün tanımı, öğeleri, kaynağı, nedenleri verilerek terör- terörizm ilişkisine değinilmiştir. Çalışmanın daha sonraki kısmında terör eylemlerine maruz kalmış kadınların; terör haberleri sebebiyle yaşamakta olduğu ikincil travmalar sosyal hizmet bakış açısıyla irdelenmiştir. Toplumsal şiddetin kadınlar üzerindeki psikososyal etkilerinin verildiği bu çalışma mevcut literatürden, ikincil veriler kullanılarak derlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kadın, Sosyal hizmet, Terör- Terörizm, Toplumsal şiddet, Travma

Examining the Effects of Terrorism on Women

Abstract

Terrorist acts, which aim to disrupt the political trust environment in the social structure, negatively affect all systems, such as social, psychological, economic, etc. The devastating effects that occur on the systems of those who directly experience these actions become chronic when the actions take place in the media for a long time. The aim of this study is to reveal the destructive effects of terrorism, which is a type of social violence and a concept whose definition could not be reached. In order to achieve the aim, first of all, the definition, elements, sources and reasons of terrorism are given and the relationship between terrorism and terrorism is mentioned. In the next part of the study, the women who were exposed to terrorist acts; The secondary traumas that he has been experiencing due to the news of terrorism have been examined from

the perspective of social work. This study, in which the psychosocial effects of social violence on women are given, was compiled from the existing literature using secondary data.

Keywords: Women, Social work, Terrorism-Terrorism, Social violence, Trauma

Giriş

Terör ve terörizm olgusunun insanlık tarihi kadar eski bir tarihi vardır. Terörün boyutu değişmektedir. Fakat insan- toplum- devlet için her daim bir tehdit unsuru olma durumu değişmemektedir(Ataç, 2020: 121). Terörizm çok boyutlu bir sorundur ve sonuçları düşünülürse insan kaynaklı afet olarak kabul edilmektedir. İnsanları, toplumları ve devletleri bu kadar ciddi boyutlarda etkileyen bir olguda tanımlama karmaşası oluşmakta ve fikir birliğine varılmış bir tanım bulunmamaktadır. Ne olduğunun bilinmediği bir durumla mücadele edemeyeceği gerçeği ile karşı karşıya kalınmaktadır.

Mücadele konusunda da terör örgütlerinin faaliyetleri vuku bulduğunda; eylemler sonucunda açılan yaraların sarılması hususunda aktif rol alan sayısız insan ve meslek mensubu bulunmaktadır. Sosyal hizmet mesleği de müdahalelerinde esas olan “çevresi içinde birey” yaklaşımıyla güçlendirme temelli uygulamalarıyla süreçte yer almaktadır.

1.Toplumsal Şiddet ve Öğeleri

Toplumda var olan yapıyı sekteye uğratan; terör, intihar, adam öldürme, suikastlar, adam kaçırmaya, fidye isteme, rehine alıkoyma, yakma -yıkma, tahrip, sözlü ve yazılı protestolar, top yekûn çatışma, ayaklanmalar, ırk- mezhep kavgaları vb. olayları içine alan davranış ve eylemler toplumsal şiddet olarak tanımlanmaktadır(Türkdoğan, 2007: 12).

Kırk dokuz toplum üzerinde yapılan bir çalışmaya göre toplumsal şiddetin; ferdi gelir eşitsizliği, siyasi şiddet, bolluk, sosyal hareketlilik, sosyo- kültürel heterojenlik, sosyal değişme oranı ve nüfus olarak yedi ögesi tanımlanmıştır(Özerkmen, Gölbaşı, 2010: 28).

Türkdoğan' a göre toplumsal şiddet gibi üst yapı oluşumlarının tahlilini yapmak için olaylara tarihselci bakış açısıyla yaklaşmak gerekmektedir. Bu bakış açısı sayesinde gerçekleşen olaylarda geçmiş ve günümüz arasında daha sağlıklı bir neden-sonuç ilişkisi kurulabilir. Öyle ki toplumsal yapı hep merkezdeki siyasi kesim ve onu çevreleyen askeri kesim ile çevresindeki yani kırsaldaki halk şeklinde kurulmuştur. Bu ikili yapı Osmanlı zamanında daha belirgin hale gelmiş ve 1800'lü yıllarda ise Osmanlı üzerinde oynanan etnisite oyunlarında kullanılmıştır. Osmanlı zamanındaki çok kültürlü ve merkez- kırsal ayrımı olan bu yapı, milliyetçilik fikirlerini ortaya atan ülkeler tarafından kullanılıp mevcut kurucu unsurlar dışlanınca; Cumhuriyet döneminde ulus-devlet modeli oluşturulmaya çalışılmış Türk milleti temsilciliğinde millet inşasına gidilmiştir. Yani aslında tarihselci bakış açısıyla yaklaşınca Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, halkçılık, milliyetçilik ilkeleri gibi daha sayılabilecek yenilik ve oluşumlar Türk milletinin ulus- devlet bilinciyle kaynaşması ve merkezin kırsal ile olan ayrımını silikleştirme çabasıdır(Türkdoğan, 2007: 2). Bu çabanın istenen koşulları tam anlamıyla oluşturamamasına ek olarak çok kültürlü yapı ve merkez-kırsal ayrımı, tanınmak istenen azınlıklar tarafından kullanılmış, sosyal anlamda şiddet eylemlerine dönüşmüştür. Bu durum kırsaldan merkeze doğru bir göç hareketine sebep olmuştur. Yaşanan göç hareketleri ile de Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde kırsal alanlar boşalmıştır. Bu durum ise yüksek bir oranda gecekondulaşma sorununu ortaya çıkarmıştır. Tüm bu sayılanlar ise göçe mecbur kalan bireylerde; var olan geçim kaynaklarının değişmesi, toplumsal hayata katılımın sağlanamaması, yaşanan yer sıkıntısı, yoksulluk, çocuk işçiliği, eğitim hakkını kullanamama ve sosyal olarak dışlanma sorunlarını yaşamalarını beraberinde getirmiştir(Türkdoğan, 2007: 7-8).

Toplumsal Şiddetin Kaynağı ve Nedenleri

Şiddetin nedenleri genel olarak bireylerin kendi düşüncelerinin değişmez gerçek olduğu düşüncesine dayanan dogmatizm, farklı veya karşı olanı benimsememek, demokrasinin siyasi aktörlerce çıkar temelli kullanımı neticesinde yozlaştırılması, güven bunalımı, siyasi güvensizlik, kültür ve değer bunalımı, sosyal kontrol sistemlerinin etkisizleşmesi, var olan yapının sorun çözme ve adil yaklaşımına olan güvenin yok olması, tepeden inmecilik, uluslararası başarılı olmuş şiddet örneklerinin motivasyon oluşturması, uluslararası oluşumların oyunları, işsizlik, adaletsiz ulusal

gelir dağılımı ve yoksulluk, fiyat artışları, kırdan - kente göç, vb. sosyo-ekonomik problemler, psikolojik etmenler, eğitime ilişkin etmenler ve medyada şiddetin yaygınlığı ve buna bağlı olarak özendirilmesi ve normalleştirilmesi olarak sayılabilmektedir(Özerkmen, Gölbaşı, 2010: 31-34).

Toplum genelindeki bozulma ve çözümler; bireylerde sağlıksız savunma mekanizmalarının gelişmesine sebep olmaktadır. Hayatın süregelen seyrindeki yaşam olayları insanların kapasitelerini aşan derecede stres barındırdığından bireylerde reaktif depresyon, ilgisizlik, sosyal çekilme, azalmış üretkenlik gibi belirtiler ortaya çıkmaktadır. Öyle ki insanların sorunlarını çözmek hususunda şiddete başvurması en hızlı yanıt alacağı yol olarak benimsenmiş ve şiddet eğer kendisine-ailesinden birine uygulanmamışsa duyarsızlaşmıştır(Akkaş, Uyanık, 2016: 33).

Toplum içerisinde mevcut ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel, vb. yapılardan hoşnut olmayan insanların yapılara ve sistemlere karşı duydukları bu tatminsizliklerine verdikleri tepkiler zamanla şiddet boyutuna ulaşmaktadır. Kendisiyle aynı düşünceleri ve ideolojileri paylaşan bu bireyler örgütler oluşturarak eylemlerini terör eylemlerine dönüştürmektedir. Yaptıkları eylemleri “hak arama çabası” olarak sunan terör örgütleri; toplumun en önemli ihtiyacı olan güvenlik olgusunu zedelemektedirler. Tüm dünyada yaşanan ve küresel çapta önlemler alınmaya çalışılan yoksulluk, fakirlik, ezilmişlik, doğan afetler, krizler, vb. olayları kullanarak faaliyetlerde bulunan terör örgütleri gerçekte topluma daha fazla zarar vermektedir(Dücan, Özsoylu, 2016: 112).

Toplumsal şiddetin bir türü olan terörün nedenleri ise genellikle psikolojik, ekonomik, modernleşme, kurumsal yapılaşma, siyasal kimlik, sosyal ve küresel nedenlerle açıklanmaktadır. Psikolojik nedenlere dair yapılan araştırmalar teröristlerin ortak sosyo-demografik özellikler ya da kişilik özellikleri taşımadığı yönündedir (Dücan, Özsoylu, 2016: 113).

Toplumsal şiddetin psikolojik nedenlerden kaynaklandığını merkeze alan Le Bon’ un “Yayımla Teorisi ”nde bireyler farklı özelliklere sahip olsalar da bir grup içinde iken grubun dinamiklerine göre hareket etmekte ve grup zihnini kullanmaktadır. Grup zihni kullanımını açıklayan kavramlar ise; anonimlik, bulaşma ve telkindir. Anonimliğin getirdiği; grup içinde fark edilme, gerçekleştirdikleri eylemlerden sorumlu tutulma ve cezalandırılma olasılıklarının düşük olmasından dolayı, bireyler akla yatkın olmayan bilinçdışı unsurları faaliyete dökmektedir. Bulaşma ile de duygu ve davranışların yayılmasını sağlayan hipnotik bir durumun varlığına işaret edilmektedir. Son kavram olan telkin ise grup içinde bireyselliğin kaybını içermektedir.

Bireyselliğin kaybolması ile de bireyler sosyal etkiye daha fazla açık olmaktadır(Uysal, 2020: 18). Kısaca Le Bonn'un teorisi düşünen varlık olan insanın grup ile hareket ettiğinde zekasıyla orantılı faaliyetlerde bulunmadığını içermektedir.

Toplumsal şiddeti sosyal nedenlere dayandıran 1949'da Stouffer tarafından ortaya atılıp daha sonrasında Crosby tarafından geliştirilen "Görelî Yoksunluk Teorisi" bireylerin sahip oldukları hakları diğer insanların haklarıyla kıyaslamasına dayanmaktadır. Bireyler bu kıyaslama neticesinde eğer eşitlik olduğunu düşünmezse görelî yoksunluk yaşamaktadır(Ulutaş, 2020: 417). Bireyler yaşadıkları bu yoksunluklarını giderebilmek amacıyla; grup ve örgütlere dahil olmaktadır.

Ekonomik nedenler ise bireyi merkeze alarak yoksulluk, gelir dağılımı, eğitim vs. gibi durumlarını değerlendiren mikro nedenler ve ülke analizlerini içeren makro analizler şeklinde ayrılmakla beraber terör için neden değil tetikleyici unsurları oluşturmaktadır. Ülkelerde yaşanan siyasi, sosyal, ekonomik değişimler ise "modernleşme" olarak değerlendirilmekte ve teröre neden olarak da , zemin hazırlayıcı unsur olarak da ele alınmaktadır. Modernleşme ile toplum yapısındaki çözümlenmeyle sosyal kontrol mekanizmaları etkinliğini yitirmekte, bireyler terör örgütlerinin oyunlarına aracı olabilmektedir(Dücan, Özsoylu, 2016: 114).

Siyasi yapı yani devletin yapısı, bireylerin sahip olduğu siyasi hakları, partileşme yapısı, sivil özgürlükler, demokrasinin var olup olmadığı ve derecesi, vb. unsurlar teröre neden oluşturma konusunda en önemli etkidir. Öyle ki demokratik yapıli devletlerde siyasi hak ve özgürlüklerin kısıtlanması teröre neden oluşturmaktadır. Yani demokratik yapıda olmayan ülkelerdeki kısıtlanmalar teröre neden oluşturmadığı gibi bu ülkelerde terör faaliyetleri de gerçekleşmemektedir. Ayrıca hükümetin başarısız olması, değişim zamanlarındaki belirsizlik ve oluşan boşluk da terörü tetikleyici neden olabilmektedir(Bren vd., 2020: 46).

Ülkelerin uluslararası ilişkileri, ekonomik entegrasyonları, içe kapalı olan ekonomilerinin açılması, yabancı sermaye yatırımları ve dış ticarete serbestleşmeleri yani küreselleşme olgusundan etkilenmeleri terör örgütleri tarafından kullanılmaktadır. Her türlü argümanı faaliyetleri için kullanan terör örgütleri; bireylerin etnik, dini veya mezhepsel farklılıklar sonucu yaşadığı kimlik karmaşasını da kullanarak etki alanlarını genişletmektedir (Tuhvatullin vd., 2018: 199).

2. Terör ve Terörizm

Terör; toplumsal öteki 'nin evrensel bir figürü, modern toplumun koşulsuz düşmanı olan teröristin eylemlerinin genellemesidir. Terörizm ise siyasal bir amaca ulaşmak için terörü bir yöntem olarak kullanmaktır. İki kavram içinde evrensel boyutta kabul görmüş bir tanım mevcut değildir. Kombinasyon halindeki bu iki kavram "artzamanlı tarihsel ve eşzamanlı sosyo-felsefi-bütünsel" bir analitik yaklaşıma izin vermektedir (Salvenis, 2018: 740).

Terör irade dışı, sistemsiz, süreklilik gerektirmeyen, örgüte üyelik şartı bulunmayan şiddet olgusu olarak tanımlanırken; terörizm iradi, sistemli, örgüte üyelik şartına bağlanmış ,uzun süreli bir stratejidir(Türkiye Barolar Birliği, 2006: 4).

1974 yılında yayınlanan Britanya Terörizmi Önleme Yasası'nda terörizm siyasal amaçlı şiddet kullanımı olarak tanımlanmıştır(Özerkmen, Gölbaşı, 2010: 24).

Terörizm; bir grup azınlığın kendi ideolojilerini milli iradeye kabul ettirmek amacıyla benimsediği stratejidir. Bilinmezlik, illegallik, acımasızlık ve belirsizlik özelliklerine sahiptir(Altuğ, 1965: 47-48).

Terörizm, mevcut sistemi yıkmak amacıyla gerçekleştirilen şiddet içeren eylemlerdir. Fakat her şiddet eylemi böyle düşünülmemelidir. Şiddet eylemlerinin terör suçu kapsamında değerlendirilmesi için ideoloji, örgüt, eylem unsurlarını barındırması gerekmektedir. İdeoloji unsuru; örgütün dayanak noktasını, örgüt yapısını, üye teminini ve eylemlerinin nitelik- niceliğini içermektedir. Örgüt unsuru; terör örgütlerinin en önemli unsurudur. İlegal teşkilatlanmayı ve gizliliği içermektedir. Eylem unsuru ise başlangıçta tanınırlık daha sonrasında da sürdürülebilirlik için gerekli olan bir unsurdur. (Öztürk, Çelik, 2009: 88).

Terör ve terörizm tanımlamasının farklılaşmasının nedeni "menfaatlerin tartılması ve ağır gelenin tercih edilmesi" teorisinin çıktısıdır. Bu konuda yapılmış çalışmalar ışığında tanımlamak gerekirse, kontrolsüz kitlelerin yarattığı aşırı şiddet ve katliamlar terör, terörün iradi kullanımı ise terörizm olarak tanımlanmaktadır(Türkiye Barolar Birliği, 2006: x11).

3. Terörün Kadınlar Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri

Bireyler çevrelerini algılama ve kendilerini çevre üzerinde kontrol sahibi olduğunu hissetme ihtiyacıyla olaylar ve kişiler için “güvenli- tehlikeli” ayrımı yaparak kendilerine psikolojik ve fiziksel sınırlar çizmektedir. Buradaki asıl motivasyon ise farklı özelliklere sahip de olsalar ortak bir oluşum içinde olmanın; toplum olmanın arzusunda yatmaktadır. Olaylara ve kişilere dair doğru ve sağlıklı açıklamalar yaparak çevrelerini ve yaşadıkları toplumu tutarlı ve istikrarlı bir şekilde algılayacak açıklamalar yapmaya çalışırlar(Demirli, 2011: 68). Mesela ABD’de, 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen terör eyleminden sonra terör örgütlerin hedefi daha fazla can kaybından ziyade daha fazla korku, panik ve dehşet yaratmak olmuştur. Bu da “ yeni terörizm” olarak adlandırılmıştır(Gün Çıngı, Suğur, 2020: 50). Böylelikle insanlar için son derece önemli olan güvenlik ihtiyacını sarsmak amaçlanmıştır.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki teröre ve terörizme dair tanımlamalar değişiklik gösterse de şiddet kullanımı, korku yaratma niyeti, siyasi güvensizlik oluşturma amacıyla oluşturulan bu doku aşındırılmak istenmektedir. Bu amaç ve niyetlerin kadınlar üzerindeki etkisi ise iki boyutta ele alınabilir; haber kapsamında maruz kalma ile oluşan psiko-sosyal etkiler ve fiziki bir yaşantılamadan kaynaklı oluşan psiko-sosyal etkiler.

Terör tehdidine karşı haber kapsamında maruz kalma ile oluşan belirgin tepkiler kaygı ve öfke üzerinedir. Hissedilen kaygı, öfke ve korkunun boyutu ise tehditin ciddiyeti ve tehditin kontrol edilebilirliği unsurlarından etkilenmektedir. Bir ülkede bireylerin algıladığı terörün ciddiyeti ile ülkenin savunma mekanizmalarının tehditi kontrol edebilirliği oluşan duygusal tepkileri şekillendirmektedir(Matthes vd., 2019: 934). Bu bağlamda haber kapsamında maruz kalma ile doğrudan deneyimlemese de bireylerde dolaylı bir mağduriyet yaşanmaktadır. Öyle ki terör ve terör eylemlerinin medya ilişkisini araştırmaya yönelik yapılan çalışmalar eylemlerde azalmanın hissedilen korkuya etkisi olmadığını ve bireylerin korkusunun azalmadığını ortaya koymuştur(Gün Çıngı, Suğur, 2020: 50). Haber kapsamında maruz kalma oranı düşük, algılanan terör ciddiyeti az ve kontrol edilebilirlik yüksek ise olumsuz duygusal tepki oluşma ihtimali de düşük olmaktadır. Ancak bir ülkede terör şüphesi varsa potansiyel bir teröristin algılanan şüphesi daha fazla olmakta ve suçluların sayısının yüksek olması, az sayıda suçluya kıyasla daha fazla

korku, kaygı ve öfke deneyimlemelerine yol açmaktadır. Hem kaygı hem de öfke, bireyleri yeni gelen bilgiler hakkında daha kaçınımacı düşünmeye ve davranmaya iter. Terör saldırıları bağlamında, saldırının yeri tehdit değerlendirmelerini etkileyebilir ve bireyler terör saldırılarının nerede, zaman olabileceğine dair algılar geliştirebilirler. Öyleki metro veya tren istasyonları, konserler, havaalanları, sembolik yerler ve günler ile ilgili algı oluşumuna yetecek sayıda içeriğe maruz kalındıysa birey bu ortamlara girmekten kaçınabilir. Tercihlerini hür iradesine göre verememek ise zamanla sürekli baskı altında kalmışlık hissini deneyimlemeye ve psikolojik sorunlara sebep olmaktadır(Matthes vd., 2019: 936).

Ayrıca teröre dolaylı yollardan özellikle medya aracılığı ile maruz kalma durumunda oluşan psiko-sosyal etkiler ve bireylerin tepkileri eğer yaşayanlar kendisiyle bütünleştiremediği yada tanımadığı insanlara yönelik oluşmuşsa; ilgilenmeme, kendisini olayı yaşayanlarla özdeşleştirmişse; empati/sempti kurma ya da olayı yaşayanlara karşı hem kültürel hem de fiziksel yakınlık olması durumunda ise travma olarak üç temel grupta ele alınmaktadır(Demirli, 2011: 70).

Fiziki bir yaşantılamadan kaynaklı oluşan psiko-sosyal etkileri ise bireyler bu durumu deneyimlediğinde; tanıdık dünya imgeleri, insan doğası, ölüme dair düşünceleri ve kendileri ile ilgili düşüncelerinde farklılaşmalar oluşmaktadır. Terör saldırılarının ana amacı aslında saldırıdan kurtulanları ve toplumu etkilemektir. Eylemleriyle her an öldürme ya da sakat bırakma korkusu oluşturarak; insanların yoğun bir şekilde savunmasızlık hissini yaşamalarına neden olmaktadır. Terör eylemlerine maruz kalan insanlar travma sonrası stres bozukluğu yaşamaktadırlar(Demirli, 2011: 71).

Etkilenme düzeyine dair yapılan araştırmalar kadınların erkeklere kıyasla terör eylemlerinden etkilenme, eylemleri algılama ve eylemlerle baş etme yollarında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Depresif yakınmalar ve travma sonrası psikolojik sorunlar daha fazla görülmekte, dünya algılayışları erkeklere oranla daha kötümser seyretme, olaylar sonrası kullandıkları savunma mekanizmaları farklılaşmaktadır(Demirli, 2011: 72).

Ayrıca uyuşturucu ve terör faaliyetleri arasında doğrudan ve dolaylı nedenlerden kaynaklansa da bir ilişki mevcuttur. Terör örgütleri uyuşturucu ticaretini kendi örgüt ideolojileriyle bağdaştırmasa bile düşük riskli olması ve mükemmel boyutta gelir imkânı sunması sebebiyle tercih etmektedirler. Satışlardan elde edilen ile silah satın almak, eğitim için ödeme yapmak, ayrıntılı propaganda

kampanyası yürütmek, terör yaratan diğer operasyonları desteklemek ve daha fazla üyeyi gruba bağlamak, bu üyeleri ekipman ile donatmak suretiyle daha etkili, ölümcül faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Uyuşturucu ticaretinin terör saldırılarına zemin hazırlamış olmasından ziyade aslında iki yönlü bir ilişkiden bahsetmek daha doğru olacaktır. Şöyle ki terör faaliyetlerinin hedeflenen şekilde gerçekleşmesi için terör örgütleri tarafından; sağladığı gelirden ötürü daha yüksek oranlarda uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri gerçekleştirilmektedir(Omelicheva, Markowitz, 2019, s. 1024). Yani terörün kadın üzerindeki etkisi özelinde uyuşturucu ticaretine de değinilirse zaten erkeklere kıyasla olaylardan etkilenme düzeyi daha fazla olduğu için; bağımlının kendisi-bağımlının eşi- bağımlının annesi-bağımlının ablası yada kardeşi sıfatlarıyla toplumsal yapı içerisinde kırılğan grup olarak ele alınan kadınlar birbirini besleyen iki olgudan en fazla zararı gören kesim olmaktadır.

4.Terörizm ile Mücadele ve Sosyal Hizmet Kesişimi

Terör, örgütlerin belirlediği eylemler gerçekleştirilene ve amaçlar sağlanana kadar devam ettiğinden; terörle mücadelede benimsenecek belirli bir yol ve yöntem bulunmamaktadır. Ama en akılcı çözüm ise insanları terörist olmaya, terör örgütüne katılmaya iten motivasyonların ortadan kaldırılması oluşturulmaktadır. Umutsuzluk ve mutsuzluk terörü ve teröristi oluşturduğundan mücadele hususunda insanlar düşüncelerini ifade etme fırsatına sahip olmalı ve sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını belirtebilmeli ve karşılayabilmelidir. İşlerliği olmayan insanları baskı altına alma yoluyla değil, bilimsel yöntemler aracılığı ile strateji ve taktik oluşturarak mücadele edilmelidir(Erdem, Özdemir, 2009: 267).

Mücadele için yol haritası oluşturmak gerekirse; destekçiler saptanmalı, tüm vatandaşlara yönelik olarak sosyal adalet sağlanmalı, yatırım politikalarını tarafsız gerçekleştirmek, az gelişmiş bölgelere ağırlık vermek, refahın adaletli dağılımını sağlamak, kültürel çeşitlik konusuna gereken önemi göstermek, konuyla alakalı olarak akademisyenlerle işbirliği yapmak, görevini layıkıyla gerçekleştirmesi için liyakatli yöneticiler görevlendirmek, insanları devlete karşı bir oluşuma sevk etmemek için mutsuz olmalarına sebep olan kararlar ve uygulamalara yer vermemek, devletin kaynaklarını şahsi çıkar amacıyla kullanmamak ve yasama ve cezalandırma süreçlerinin etkin bir

şekilde yapılandırılması için uluslararası düzeyde kabul görmüş bir tanımlama yapma için işbirliği oluşturmak öneri olarak sunulmaktadır(Erdem, Özdemir, 2009: 70-71).

İnsan kaynaklı bir afet olarak ele alınan teröre; sosyal hizmette krize müdahale yöntemiyle yaklaşmakta ve insanları her açıdan etkilediği, olan sorunları da daha karmaşık hale getirdiği, yeni sorunlara da sebep olduğu için temel amacı sosyal işlevselliği arttırmak olan sosyal hizmet mesleğini doğrudan ilgilendirmektedir(Tuncay, Akçay, 2018: 308).

Terör eylemlerinin doğrudan veya dolaylı bir şekilde mağduru olan bireylerin yapabilirliklerinin geri kazandırılması için multidisipliner müdahaleler gerekmektedir. Sosyal hizmet mesleği çevresi içinde birey yaklaşımı ve güçlendirme temelli müdahaleler ile bireyden topluma uzanan geniş bir yelpazede hizmet vermektedir. İhtiyaçların tespiti, temini, psikososyal müdahaleler ve bilinçli bir toplum oluşturma hususunda sayılabilecek müdahalelerin gerçekleştirilmesinde süreçte aktif rol alırlar (Tuncay, Akçay, 2018: 311). Terör olayları ve terörizm etkilenenleri, etkilenene müdahale edenleri ve toplumun olaylara medya aracılığı ile maruz kalanlarını fiziki-sosyal-ekonomik olarak derinden etkileyip incinebilirliklerini arttırdığı için “çevresi içinde birey yaklaşımı“ ile güçlendirme esaslı müdahaleler tasarlayan sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanıdır.

Terör konusunda sadece silahlı mücadele edilmesi başarısızlığını kanıtlamıştır. Terör sosyal bir sorun olarak ele alınmalı ve mücadelesi de bütüncül yaklaşımla gerçekleştirilmelidir. İnsanları terör eylemlerini gerçekleştirmeye ve terör örgütleri içinde yer almaya iten nedenlerin analizi yapılarak politikalar oluşturulmalıdır. Bütüncül yaklaşımlar ile zihinsel çabanın ürünü olan terörü anlama ve daha etkili mücadele edebilme imkânı oluşmaktadır. Salt güvenlik güçleriyle girişilen cezalandırma odaklı yaklaşıma dayanan mücadeleden, sosyal projeler(okuma- yazma kursları, meslek edindirme ve eğitimde destek amaçlı açılan kurslar, vb.) yoluyla yaşatma odaklı mücadeleye geçilmiştir. Sosyal hizmet uzmanları bu proaktif mücadelede etkin bir şekilde rol almaktadır(Akbulut, Beren, 2012: 259).

Türkiye coğrafi konumu ve çok kültürlü yapısı nedeniyle travma yaşanma olasılığı yüksek bir ülkedir. İnsan kaynaklı bir afet olan terör eylemleri neticesinde programlanan psikososyal destek hizmetleri ile eylemlerden etkilenen toplumu yeniden inşa etmek, kaynaklara tekrar işlerlilik kazandırmak, doğrudan yada dolaylı olarak maruz kalanlara müdahale ederek ruhsal problemlerin

ortaya çıkışını önlemek amaçlanmaktadır(Şavur, Tomas, 2008: 46).Tüm bu sayılanlar afetlere müdahalede sosyal hizmet uygulamaları olup ,süreç sosyal hizmet uzmanlarının da içinde olduğu “afete müdahale ekibi” ile birlikte yürütülmektedir.

Toplumsal ayrışma, kutuplaşma, sosyal dışlanma olguları teröre zemin hazırlayıcı argümanlar olarak ele alınmaktadır. Zemin hazırlayıcılar yerine teröre giden yolları kapatan “toplumsal bütünleşmenin” sağlanması ile terörle mücadele edilmektedir(Şen, 2018: 140). Sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarında müdahale ederken sıklıkla kaynakları harekete geçirerek güçlendirme uygulamaktadır. Sağlıklı olarak oluşturulmuş toplumsal bütünleşme sayesinde destek sistemleri aktif olarak işleyebilmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları dışlanma ile mücadele ederek sosyal adaleti sağlamaktadır. Bu uğraşlarındaki amaç; bireylerin farklılıklarının neticesinde toplumdan dışlanmasının önüne geçilerek, teröre varan şiddet eylemlerine yönelme ve terör örgütleri içerisinde yer alma motivasyonlarını azaltmaktır.

Bütünleşmenin sağlandığı toplumda birey aitlik hissederek, topluma dahil olur, kabullenildiğini düşünür ve meşru olarak yaşar- davranır. Eğer bütünleşemezse kendini gerçekleştirme imkanını illegal yollarla arar ki terör örgütlerinin malzemesi olmaya açık hale gelir. Sosyal politikalar toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmek için birlik, beraberlik, farklılığa saygı, sosyal birleşme, ortak değerler, vb. içermelidir. Sosyal hizmet uzmanlarının ulusal ve uluslararası argümanları etkileyerek politikalara yön verebilmesi makro düzeydeki sosyal hizmet müdahalelerindedir.

5. Sonuç

Günümüzde etkileri itibariyle hem ulusal hem de küresel boyutta derin yaralar açan terörün artması ile hissettirdiği korku da toplumda kaos ortamı oluşturmaktadır. Literatürde çok farklı tanımları mevcuttur ve bu farklılığın esas nedeni ise devletlerin ideoloji farklılığıdır. Öyle ki bazısının terör faaliyeti kapsamına giren bir eylem, başkasının etnik grubun çoğunluğa karşı hak arama çabası olarak tanımlanmaktadır. Tanımlamaların farklılığı ise uluslararası bir mücadele gerçekleştirmeyi zorlaştırmaktadır.

Terör olaylarını deneyimleme biçimi değişse de asıl olan insanların yaşamını doğrudan veya dolaylı olarak etkilediği ve incinebilirliklerini arttırdığıdır. Bu durum da haliyle başta sosyal hizmet mesleği olmakla beraber tüm mesleklere; terörden doğrudan ya da dolaylı etkilenenlerin işlevselliğinin geri kazandırılması konusunda çok önemli sorumluluklar yüklemektedir. Güçler temelli ve ekolojik yaklaşımla müdahaleler tasarlayan sosyal hizmet uzmanları terörü deneyimleyen bireyden başlayarak topluma uzanan farklı düzeylerde çalışmaktadır.

Kaynakça

- AKBULUT, F., BEREN, F., 2012. “Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması : Suruç İlçesi Örneği”, 7(2), ss. 257–284.
- AKKAŞ, İ., UYANIK, Z., 2016. “Kadına Yönelik Şiddet- Violence Against Women”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 6(1), ss. 32–42.
- ALTUĞ, Y., 1965. Terörizmin Anatomisi, İstanbul: Altın Yayınları.
- ATAÇ, İ., 2020. “Suça Sürüklenen Terör Mağduru Çocuklar”, Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi 10(26), ss. 118–31. doi: 10.31199/hakisderg.912547.
- BREN, JAN VD., 2020. “Possible Social, Economic and Security-Political Causes of Terrorism: View of Experts From the Czech Republic”, Ad Alta-Journal of Interdisciplinary Research 10/1, ss. 46–49.
- GÜN ÇINGİ, T., SUĞUR, N., 2020. ”Korku, Duyarsızlaşma ve Eleştirel Okuma: Terör Mağdurlarının Gözünden Medyada Terör”, Journal of Economy Culture and Society 62, ss. 47–63. <https://doi.org/10.26650/jecs2020-0024>
- DEMİRLİ, A., 2011. “Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri Terrorism, Psychological Effects and Intervention Models”, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4/35, ss. 66–76.
- DÜCAN, E, ÖZSOYLU, A., F., 2016. “Türkiye ’ de Terörün Sosyo - Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi”, Panel Veri Analizi. Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi 20(2), ss. 111–32.
- ERDEM, O., ÖZDEMİR, H., 2009. “Terror And Terrorism: A Multi-Dimensional Evaluation”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 30(1985), ss. 235–249.

- MATTHES, JÖRG VD., 2019. “Terror, Terror Everywhere? How Terrorism News Shape Support for Anti-Muslim Policies as a Function of Perceived Threat Severity and Controllability”, *Political Psychology* 40(5), ss. 935–951.
<https://doi.org/10.1111/pops.12576>
- OMELİCHEVA, M., Y., MARKOWITZ, L., 2019. “Does Drug Trafficking Impact Terrorism? Afghan Opioids and Terrorist Violence in Central Asia”, *Studies in Conflict and Terrorism* 42(12), ss. 1021–1043. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1434039>
- ULUTAŞ, M., 2020. *İktisadi ve İdari Bilimlerde Teori ve Araştırmalar*. Ankara.
- ÖZERKMEN, N., GÖLBAŞI, H., 2010. “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, ss. 23–37.
- ÖZTÜRK, S., ÇELİK, K., 2009. “Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* 1(2), ss. 85–106.
- SALVENİS, A., 2018. “The Transformation Of The Concepts, Terror/ Terrorism İn Contemporary Socio- Philosophical Discourse”, *Journal of Physical Therapy Science* 9(1), ss. 1–11.
- ŞAVUR, E., TOMAS, S., A., 2008. “Terör Olayları Sonrasında Psikososyal Destek Hizmetleri”, *Kriz Dergisi* 18(1), ss. 45–58.
- ŞEN, Y., F., 2018. “Toplumsal Bütünleşme Kapsamında Terörizmle Mücadeleye Yönelik Tutumlar ve Davranışlar”, *December*, ss. 135–163.
- TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ, 2016. *Türkiye Ve Terörizm*. Türkiye Barolar Birliği 7(8), ss. 1–646.
- TUHVATULLİN, A., 2018. “The Causes of Political Violence and Terrorism on the Verge of the XX-XXI Centuries: The Basic Approaches”, *Journal of History Culture and Art Research* 7(4), ss. 199. <https://doi.org/10.7596/taksad.v7i4.1836>
- TUNCAY, T., AKÇAY, S., 2018. “Terörizmin Psikososyal Etkileri Ve Sosyal Hizmet Uzmanının Rollerini”, *Toplum ve Sosyal Hizmet* 29(2), ss. 307–334.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/39687/470007>
- TÜRKDOĞAN, O., 2007. “Kimlik-Göç-Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği”, *Dergipark* (36), ss. 1–14. doi: 10.18368/sk.23100.
- UYSAL, M., S., 2020. “Le Bon ’ Dan Bugüne Kitle Psikolojisine Tarihsel Bir Bakış”, *Www.Psikolojivetoplum.Todap.Org* (December).